

**Tone Kajzer**

## **Oris dvostranskega sodelovanja med Slovenijo in ZDA in pomen Transatlantskega zavezništva v luči ključnih slovenskih notranjepolitičnih izzivov ter turbulentnih mednarodnih odnosov**

**torek, 7. 2. 2023 ob 19:30, Kavarna Slamič, Kersnikova ulica 1, Ljubljana**

**Pogovor nekdanjega veleposlanika Slovenije v ZDA s člani**

**Rotary kluba Ljubljana-Center**

Na pogovoru se bi po predstavitvi nekdanjega veleposlanika v ZDA, najprej na kratko dotaknili zadnjih 30 let sodelovanja med Slovenijo in ZDA. Dejstvo je, da so ZDA po kratkem oklevanju, ko je – spomnimo se takratni ameriški zunanji minister Baker v Beogradu v začetku leta 1992 izjavil, da ZDA ne bodo priznale samostojnosti Slovenije in Hrvaške – po priznanju s strani Evropskih držav - Slovenijo priznale aprila 1992. Pri tem so se za priznanje Slovenije izjemno zavzemali Slovenci v ZDA, kjer velja izpostaviti njihova številna pisma ameriškim kongresnikom in senatorjem ter Beli hiši, da ZDA priznajo samostojno Slovenijo. Avgusta istega leta 1992 so bili med državama sklenjeni diplomatski odnosi.

Od takrat sta državi stkali poglobljeno dvostransko sodelovanje, ki se je po vstopu Slovenije v EU in zavezništvo NATO leta 2004 še okrepilo in poglobilo. Na pogovoru bi osvetlili posamezna obdobja sodelovanja s posebnim poudarkom na zadnjih letih, ko smo leta 2020 po več kot desetletju od zadnjega obiska v Sloveniji, pozdravili ameriškega zunanjega ministra. Pri tem bi izpostavili tudi ključne izzive in seveda priložnosti za nadaljnjo poglobitev sodelovanja, posebej na politično-varnostnem in gospodarsko-tehnološkem področju ter na področju krepitev naših skupnih vrednot svobode, demokracije in človekovih pravic ter Zahodnoevropskih vrednot.

Tekom pogovora se bi v širšem smislu dotaknili tudi pomena Transatlantskega sodelovanja, ki se je razvijalo in krepilo zlasti po koncu druge svetovne vojne, ko so ZDA tudi odločilno vplivale na poraz nacizma in fašizma. ZDA, ki so vodilna država znotraj zavezništva NATO, ustanovljeno aprila 1949, so tako tekom hladne vojne, ki se je končala s porazom sovjetskega komunizma in padcem Berlinskega zidu, kot potem, ko je po razpadu Jugoslavije prišlo do agresije in vojne na Hrvaškem in v BiH ter nazadnje na Kosovu, vplivale, da je prišlo do zaustavitve prelivanja krvi. Pri tem se vsi zavedamo, da je Balkan vedno bil, in je tudi danes izjemno nevrvalgična točka Evrope, kjer je moja teza, da bo prišlo do napredka pri vključitvi Balkanskih držav v EU in Evroatlantske povezave samo skozi tesno sodelovanje in zaupanje med EU in ZDA.

Sicer smo do leta 2016 vsi verjeli v sklenitev t.i. kompleksnega trgovinsko, investicijsko tehnološkega sporazuma med EU in ZDA (op. Originalni naziv sporazuma je bil Transatlantic Trade and Investment Partnership). Do tega prišlo v času, ko je bil v Beli hiši predsednik Obama. Po letu 2016 (op. Moja teza je, da PR Trump ni bil ključni razlog), pa je prišlo do zastoja sodelovanja in celo do trgovinskih konfliktov med EU in ZDA (op. Spomnimo se spora Boeing Airbus), ki je bil presežen v letu 2021, ko sta EU in ZDA »zakopali sekiro trgovinske vojne« in ustanovili Trgovinsko-tehnološki svet. Pri krepitevi sodelovanja in zaupanja na liniji EU-ZDA je bila izjemno aktivna tudi Slovenija, ki je v drugi polovici leta 2021 predsedovala EU.

Na pogovoru bi dodatno osvetlili pomen Transatlantskega sodelovanja, posebej v luči varnosti in prosperitete v Evropi, kjer je prvič po podpisu t.i. Helsinške listine 1975 in ustanovitve Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) prišlo do zloma evropske varnostne arhitekture, in ko prvič po koncu druge svetovne vojne poteka brutalna agresija Rusije na Ukrajino. Na pogovoru si bi tudi zastavili vprašanja, ali smo kot Zahod ravnali konsistentno, ko leta 2008 nismo ponudili partnerstva Ukrajini in Gruziji, in ko smo se Ruski federaciji po aneksaciji dela Gruzije 2008 in aneksaciji Krima 2014, aktivno zoperstavili šele skozi finančno in vojaško pomoč Ukrajini.

Pri tem so relevantna vprašanja naših skupnih vrednot, in posebej vrednostnega pozicioniranja Slovenije, za katero je pokojni profesor Huntington leta 1996 v njegovi knjigi Spopad civilizacij (op. Originalni naslov v angleškem jeziku je The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order; knjiga pa je bila izdana 1996) napisal, da se skupaj s Hrvaško uvršča med t.i. Zahodnoevropske narode in sodi v Zahodno kulturno civilizacijsko sfero.

## Predstavitev predavatelja



Tone Kajzer se je rodil 9. julija 1966 v Slovenj Gradcu. Osnovno šolo je obiskoval v rodni Mežici, kasneje pa je študiral na Fakulteti za arhitekturo gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani in na Ekonomsko- poslovni fakulteti v Mariboru ter na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Po izobrazbi je univerzitetni diplomirani ekonomist ter specialist mednarodnih odnosov.

Poklicno kariero je začel v diplomaciji in sicer v začetku leta 1995 v Ministrstvu za zunanje zadeve. V dosednji diplomatski karieri je deloval tako v notranji kot zunanji službi. Med leti 1996 in 2000 je delal na veleposlaništvu Slovenije v Egiptu, kasneje pa je po vrnitvi v zunanje ministrstvo do leta 2007 opravljal naloge namestnika nacionalnega koordinatorja za mednarodno razvojno sodelovanje in vodje sektorja. V sektorju za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč je leta 2006 v vlogi vodje projektne skupine za pripravo Zakona o mednarodnem razvojnem sodelovanju sodeloval pri pripravi zakonodajnega okvira za področje mednarodne razvojne pomoči. Omenjeni zakon je bil v Državnem zboru sprejet leta 2006.

Leta 2007 je bil na Ministrstvu za zunanje zadeve imenovan za vodjo sektorja za Hrvaško, kjer je sodeloval pri reševanju odprtih vprašanj med državama, leta 2008 pa je bil imenovan za izrednega in pooblaščenega veleposlanika RS na Finskem in v Estoniji. V času mandata na Finskem in v Estoniji je največ časa in energije posvetil poglobljanju odnosov in sodelovanja med Slovenijo in omenjenima državama, kjer je posebno pozornost namenjal gospodarski diplomaciji in konkretni pomoči slovenskemu gospodarstvu. S soprogo Mileno sta vzpostavila tesno sodelovanje s Slovenci na Finskem, in sta tudi pobudnika ustanovitve Združenja staršev slovenskih otrok, ki sedaj izjemno aktivno deluje na Finskem.

Konec leta 2012 je bil po vrnitvi iz Finske imenovan za državnega sekretarja v Kabinetu predsednika vlade, kjer se je do ponovnega odhoda v tujino poleti 2013 ukvarjal z zunanjepolitičnimi in zunanje ekonomskimi vprašanji. Med drugim je koordiniral aktivnosti na področju gospodarske diplomacije, obenem pa je opravljal tudi druge pomembne zunanjepolitične naloge.

Leta 2013 je bil imenovan za izrednega in pooblaščenega veleposlanika v Kraljevini Danski, kjer je poleg Danske nerezidenčno pokrival celotno Nordijsko regijo (Islandija, Norveška, Švedska, Finska) ob tem pa do začetka leta 2016 še Estonijo in Litvo. V času mandata, ki ga je zaključil poleti 2018 si je izjemno prizadeval za okrepitev odnosov in posebej gospodarskega sodelovanja z državami Nordijske regije, kjer se je na njegovo pobudo močno razširila in okrepila mreža aktivnih častnih konzulov.

Po koncu drugega veleposlaniškega mandata poleti 2018 je v MZZ prevzel koordinacijo digitalnega področja, kjer

je bil izjemno aktiven posebej na področju povezovanja novih digitalnih tehnologij in gospodarske diplomacije ter vzpostavljanja mreže Evropske digitalne diplomacije. Marca 2020 je bil imenovan za državnega sekretarja v MZZ, kjer je bil pristojen za področje multilateralnih odnosov in razvojnega sodelovanja, obenem pa je skrbel za dvostranske odnose z ZDA in Transatlantsko sodelovanje. V času, ko je opravljal funkcijo namestnika zunanjega ministra oz. državnega sekretarja v MZZ je bil avgusta 2020, po več kot 10 letih od zadnjega obiska na ravni ameriškega zunanjega ministra, realiziran obisk ameriškega zunanjega ministra M Pompea, ko sta bila z ZDA tudi podpisana memoranduma o sodelovanju na področju uporabe jedrske energije za civilne potrebe ter o sodelovanju na področju razvoja in varnosti 5G omrežij.

Od januarja 2020 pa do septembra 2022 je opravljal delo veleposlanika Slovenije v Združenih državah Amerike, z nerezidenčnim pokrivanjem Mehike, Paname ter Kostarike.

Pri delu v ZDA se je posebej angažiral na področju krepitev in poglobljanja dvostranskega in zavezniškega sodelovanja med Slovenijo in ZDA. Posebno pozornost je namenjal področju gospodarske diplomacije, kjer je bil eden od pobudnikov predloga, da Slovenija odpre tehnološko razvojno predstavništvo v Silicijevi in širi mrežo kvalitetnih častnih konzulov širom ZDA. Prav tako je bil izjemno aktiven na področju sodelovanja na področju kulture, kjer se je izjemno angažiral pri sodelovanju s številčno slovensko skupnostjo v ZDA.

Tone Kajzer je med drugim avtor več prispevkov na področju mednarodnih odnosov. Je avtor Priročnika za registracijo aktivnosti mednarodne razvojne pomoči in podatkov o uradni razvojni in uradni pomoči RS po metodologiji Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) Komiteja za razvojno pomoč (DAC), v letih 2004 - 2008 pa je bil tudi član uprave ustanove Centra za razvoj financ. V času funkcije državnega sekretarja v MZZ je bil predsednik Uprave Centra za evropsko prihodnost ter ustanove ITF. Leta 2022 je opravil usposabljanje za članstvo v nadzornih svetih in je tudi član Združenja nadzornikov Slovenije.

Je velik ljubitelj dobre knjige in vseh športov kjer se je v preteklosti veliko ukvarjal s tekom, sedaj pa mu je posebej pri srcu igra golfa. Je poročen, in ima dve hčerki. Soproga Milena je prav tako karierna diplomatka in trenutno opravlja delo ekonomske svetovalke na veleposlaništvu Slovenije na Danskem.

